

Valóság a kamera mögül

XVI. Benedek pápa a 41. tömegtájékoztatási világnap témájául (ami idén május 20-ra esik) a következőt választotta: „A gyermekek és a média: kihívás a nevelés számára”. Tudjuk, hogy nagyon jelentős hatást gyakorol a média a gyermekek életére, és erre a tényre szeretné a Szentatya nyomtatékosan is felhívni a szülők, nevelők figyelmét a világnapra szóló üzenetében. Az üzenet hangsúlyozza, hogy a tömegtájékoztatási eszközök helyes használatára való nevelés alapvető a gyermekek kulturális, erkölcsi és spirituális fejlődése szempontjából. A szülők, az Egyház és az iskola felelőssége, hogy a gyermekeket a média használatára nevelje – fejt ki a pápai üzenetében arra buzdít, hogy a plébániák és az iskolai tantervek álljanak az élvonalban a médiára való nevelés terén, a kommunikáció középpontjába helyezve az emberi méltóság értékét. E szempont Nyugat-Európában már több helyen beépült a plébániai-iskolai nevelésbe a gyakorlat szintjén is. Wettstein József piarista atyától, a budapesti piarista gimnázium tanárától a franciaországi helyzetről tájékozódunk.

Wettstein tanár úr a középiskolában audiovizuális kommunikáció szakkört vezet. Franciaországban a 80-as évek végén e témában szakképzettséget szerzett a francia

püspöki kar által létrehozott audiovizuális hitoktatási intézetben. Az Egyház ott már a hetvenes években felismerte, hogy a fiatalok nemcsak hogy fogékonyak a vizuális információkra, a képek által közvetített

üzenetekre, hanem a képi kultúra termékeinek (film, fotó, videó) elkészítése, az alkotói folyamat is hatással van lelkivilágukra, szellemi fejlődésükre. Az intézet alapítói abból a meggyőződésből indultak ki, hogy az audiovizuális nyelvezet egy újfajta missziós kihívás a kereszténység számára: Európában az audiovizuálissá vált kultúrába kell belevinni az evangéliumi üzenetet, amelyet addig a könyvkultúrához kötődő formában mutatott be. 1973-ban hozták létre az intézetet, ami elsősorban gyakorlati-technikai képzést ad, ugyanakkor megvalósul a tanulmányi idő alatt a missziós szellemiség átadása is. Wettstein tanár úr elsősorban a gyakorlati oktatásra helyezi a hangsúlyt, de szeretne nyitni az evangelizáció felé is, amire eddig nem volt meg a lehetőség szervezett keretek közt.

„Jó filmeket készíteni”

A francia hitoktatási intézetben elsajátított tudást kamatoztatva a tanár úr a gimnáziumban immár húsz éve vezeti az audiovizuális kommunikáció szakkört, és széleskörű tapasztalatot szerzett az evangelizáció és a médiahasználat sajátos kapcsolatáról.

A szakkör két éves tanulmányi folyamatot jelent, amelynek során a diákok többek közt jártasságot szereznek a modern technikai eszközök (digitális fényképezőgép, kamera) használatában, illetve önálló alkotásokat, filmeket, többek közt úgynevezett videoporámákat (állóképek áttűnéséből álló alkotásokat) is készítenek. A foglalkozások célja, hogy a fiatalok képesek legyenek egy adott üzenet, történet átadására, képi megformálására a kommunikáció szabályszerűségeit alkalmazó képsorok létrehozásával. A tanár úr így foglalja össze röviden a célt: „Jó filmeket készíteni”. Ez az egyszerűnek tűnő feladat korántsem az, ugyanis minden részletet alaposan meg kell tervezni, és a kidolgozott koncepció alapján kell elvégezni a munkafolyamatot akár egy pár perces film elkészítésénél is. Arról, hogy miként járul mindez hozzá a fiatalok lelki-szellemi fejlődéséhez, a médiához való kapcsolatuk megváltozásához, Wettstein József a következőket mondja: „Visszatérő kérdés a filmek készítésénél, hogy mit is akar az alkotó kommunikálni az adott képpel, képsorral. Ez a kérdésfeltevés egyfajta tudatosságot kö-

vetel meg, és ez a nevelési célunk is: tudatos alkotásra, fegyelmezett munkára nevelni a fiatalokat, hogy meg tudják fogalmazni, mit is akarnak kifejezni, bemutatni mások számára. Ugyanakkor szeretném a diákokat felszabadítani arra, hogy ne másoljanak sablonokat a média világából, hanem merjék a maguk által belátott, megértett, átélt dolgokat kifejezni; ne hagyják magukat manipulálni. A képzés szabályainak megtanulása révén a diákok átlátják a hatáskeltés mechanizmusait, és erre reflektálnak is, ami pedig oda vezet, hogy a saját életükben is meg tudják tartani a három lépés távolságot az őket érő manipulációkkal, hatásokkal szemben, amikor nap mint nap találkoznak a rájuk áradó vizuális dömpinggel."

Mindez egybecseng XVI. Benedek pápa tömeg-tájékoztató világnapra írt üzenetével, amelyben a

pápa kifejti, hogy Isten arra hívott meg bennünket, hogy nem válogatás nélkül, hanem tudatosan válasszuk a jót, az igazat, a szépet. Ez a választás pedig a szabadságunkat feltételezi. A pápai dokumentum arra is kitér, hogy a szabadságot sokszor helytelenül értelmezik – a média világában különösképpen –, és úgy mutatják be, mint az élvezetek, az új élmények fáradhatatlan keresését. Ezzel szemben az igazi szabadság soha nem kárhóztatna egy személyt, főként nem egy gyermeket arra, hogy telhetetlenül keresse az újdonságot.

A piarista gimnázium szakkörében sokat beszélgetnek arról, hogy amikor a film készül, a hatáskeltés során nem szabad megfeledkezni a valóság teljességéről, hogy a témához nyitottan kell hozzáállni, az alkotónak kicsit a háttérbe kell húzódnia, hogy tényleg

a valóság találkozzon a befogadóval, és ennek ne az alkotó, vagy a riportkészítő állja útját, esetleg éppen önmagát tolván előtérbe.

A foglalkozásokon az érlelődő személyiség erkölcsi motívumainak kialakításához sokszor maga a választott filmtéma és az ahhoz kapcsolódó emberi viszonyok vizsgálata is hozzájárul. A 90-es évek közepe táján készült az *Igen az életre* című „szakkörös” riportfilm, amely egy beteg fiút nevelő családról szól, a szülők küzdelméről súlyos izületi problémával küzdő gyermekük gyógyulásáért, az éveken át tartó nehézségekről, a műtétek sorozatáról. A filmkészítés során a fiúk leutaztak a családhoz vidékre – meséli a tanár úr –, és a beszélgetésekből, kamerázásból összeállítottak egy nagyon intenzív, szépen megkomponált dokumentumfilmet olyan színvonalon, hogy azt akár a nagyközönség előtt is be lehetne mutatni.

Útravaló

Ahogy arról már szóltunk, Wettstein tanár úr a gyakorlati oktatás mellett szeretne nyitni az evangelizáció felé is, amire eddig szervezett formában ugyan nem került sor, de a misszióknak megvannak a maga rejtett eszközei is. Wettstein József a szakköri tanulmányok elvégzését követően egy rövid útravalót ad át diákjai számára, leírva, összefoglalva mindazt, amit tudni illik a „keresztény videofilm-készítés” lelkiségéről. Elsőként a Teremtő Atyára irányítja a fiatalok figyelmét azáltal, hogy a diákok szemét kinyitja a teremtett világ felé, és hangsúlyozza, hogy a „keresztény videós” nem akarja ráerőltetni előzetes felfogását a valóságra, hanem engedi, hogy a valóság elbűvölje, így veheti észre ugyanis az apróbb jelenségeket, és a jelenségeket egybekapcsoló összefüggéseket. *„Érzékeli a tekintetben vagy járásmódban kifejeződő hangulati tényezőt, meglátja egy idős arc szépségében a lélek letisztult bölcsességét.”*

Másrészt az útravaló üzenet arról is szól, hogy a videósoknak alaposan ismernie kell azt a technikai-műszaki-fizikai-kémiai folyamatot, utat, amelyen keresztül elérheti – még ha közvetve is – a másik ember lelkét, és ami által létrejön a befogadóban az élmény. A videós (materiális) alapismeretek tehát fontosak, és mint ilyenek, az emberi lélek testhez kötött mivoltára utalnak. Ennek a felismerésnek révén a filmkészítő ahhoz is kapcsolódik, aki értünk megtestesült, a Megváltó Fiúhoz – írja üzenetében a tanár úr.

Az útravaló harmadik része pedig arról szól, hogy a már korábban említett tartózkodó háttérben maradás, az a hozzáállás, amikor a videós nem akarja mindenáron a maga véleményét a nézőre erőltetni, tehát maga az alázat a Megszentelő Lélekhez fűzi a videóst: az alkotót, aki nem azt akarja, hogy filmjében övele, hanem a filmje által egymással és az élet ábrázolt szeletével találkozzanak az emberek.

Szöveg és fotó: Körössy László